



Velkommen til Historiedystens univers

Historiedysten 2018 handler om kronprinser i danmarkshistorien. Grønlandske skoleelever på 5.-9. klassetrin skal arbejde med Frederik 8. som kronprins.

Sammen med studerende fra Danmarks Medie og Journalisthøjskole i København har vi udviklet en digital læringsplatform. På platformen, som er lavet som Frederik 8.s blog, kan eleverne gå på opdagelse og blive klogere på, hvem Frederik 8. var, og hvilke begivenheder der udspillede sig i anden halvdel af 1800-tallet. Platformen rummer svar på alle de spørgsmål, eleverne bliver stillet i quizrunden (runde 1). Platformen finder du her: [Frederik 8.s blog](#)

Som supplement til platformen har vi udarbejdet et undervisningsmateriale. Undervisningsmaterialet består af nærværende lærervejledning og en række opgaver og arbejdsspørgsmål til eleverne. Lærermaterialet giver et nærmere indblik i emnet, mens en tilhørende tidslinje søger at give et overblik. Bagerst i lærervejledningen er opstillet en række eksempler på færdigheds- og vidensmål omsat til læringsmål. Opgaverne til eleverne er tænkt som et tværfagligt forløb, hvor fagene dansk og samfundsfag med fordel kan inddrages. Materialet skal ses som et arbejdsredskab og en inspiration til undervisningen. Det er ikke obligatorisk.

DR Skole har også udarbejdet materiale til Historiedystens temaer. Som et supplement til jeres arbejde med emnet, har I her mulighed for at se det fra andre vinkler. Materialet fra DR finder I på DR Skoles hjemmeside fra august.

Arbejdet med platformen og undervisningsmaterialet leder frem mod runde 1 i Historiedysten. Runde 1, som er en multiple-choice quiz, foregår i uge 38. I uge 39 får de 5 bedste klasser besked om, at de er gået videre til finalerunden, som er en kreativ opgave. Læs mere om Historiedysten 2018 på www.historiedysten.dk eller følg Historiedysten på [Facebook](#). Begge steder finder du en oversigt over andre vigtige datoer i forbindelse med konkurrencen.

På de følgende sider kan du læse mere om de fire temaer, som eleverne skal beskæftige sig med.

Vi glæder os til at dyste med jer. Rigtig god fornøjelse!

Glücksborgernes vej til den danske trone

Oldenborgernes sidste monark – starten på den glücksborgske kongelinje.

I 1448 blev Christian 1. valgt til konge, og med ham startede den oldenborgske kongeslægt, der kom til at regere i Danmark i mere end 400 år. Frederik 7. blev den sidste konge af den oldenborgske slægt. Han blev i 1850 gift med den borgerlige Louise Rasmussen, også kendt som Grevinde Danner. Da Danner var borgerlig, blev ægteskabet til kongens venstre hånd. Det betød, at hun ikke blev dronning, og at deres potentielle børn sammen ikke kunne arve tronen. Da det stod klart, at Frederik 7. ikke ville sætte arveberettigede børn i verden, blev det nødvendigt at se sig om efter en tronarving andetsteds.

Valget af en ny tronfølger var ikke nemt, da der var flere oplagte kandidater at vælge imellem. Valget faldt dog på prins Christian af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg. Prins Christian af huset Glücksborg kunne spore sine aner tilbage til Christian 3. hvilket satte ham i forbindelse med den oldenborgske slægt. Dette alene var dog ikke grundlag nok for Christians tronbestigelse. Hans hustru, Louise af Hessen-Kassel, var dog i tæt familie med Christian 8. og dermed også arveberettiget til den danske trone. Louise overdrog i 1852 arveretten til sin mand, som nu kunne vælges som tronfølger.

Londontraktaten og Arvefølgeloven

De nye tronfølgere fra huset Glücksborg blev internationalt anerkendt som arveberettigede ved indgåelsen af Londontraktaten i 1852. Londontraktaten blev indgået og underskrevet som en aftale mellem Europas stormagter. Heri anerkendte stormagterne den nye arvefølge og aftalen blev underskrevet af repræsentanter fra Danmark, England, Frankrig, Østrig, Preussen, Rusland og Sverige-Norge.

Ved Arvefølgelovens indgåelse den 31. juli 1853 blev hertug Christian nu officielt udpeget til tronfølger, og ville fremover have titlen som *Prinds til Danmark*. Prins Christians (senere Christian 9.) ældste søn Frederik blev i samme ombæring udnævnt til prins og tronfølger. Han var i 1853 blot 10 år gammel.

Uddannelse og oplæring

Fra sin fødsel den 3. juni 1843 og ti år frem til vedtagelsen af Londontraktaten (1852) og Arvefølgeloven (1853) var der ikke store udsigter til, at Frederik en dag skulle blive konge af Danmark. Christian Frederik Wilhelm Carl, som var de slægtsnavne han fik, boede i sin barndom i Det Gule Palæ ved Amalienborg i København. Offentligheden viste ikke stor interesse for familien og "den tyske prins", som han blev kaldt.

Dette ændrede sig dog i 1853, og prins Frederiks uddannelse og opdragelse blev nu rettet mod hans fremtidige rolle som konge. Frederiks forældre besluttede dog, ganske utraditionelt, at han skulle starte i Mariboers Skole i København, en privatskole for borgerskabets børn. Her havde Frederik mulighed for at få klassekammerater og komme i kontakt med børn fra borgerskabet. Prins Frederik gik i Mariboers Skole i to år, inden han, mere traditionelt for en prins, begyndte privatundervisning i hjemmet.

Traditionen tro skulle Frederik, som alle drenge i Kongehuset, også have en militær uddannelse. Han blev som 17-årig, i 1860, optaget i militæret som sekondløjtnant, og efterfølgende sendt til Nyborg, hvor infanteriskolens 19. bataljon havde garnison. Her gennemgik han i løbet af de næste par år både praktisk og teoretisk militærtræning.

Tronskiftet i 1863

Den 15. november 1863 døde Frederik 7. Han blev den sidste konge af den Oldenborgske linje, og fra dette øjeblik blev prins Frederiks far Danmarks konge som Christian 9. Frederik blev samtidig kronprins og måtte vende tilbage til København. Fra denne dag begyndte Frederiks næsten 43 år lange periode som kronprins, der varede indtil han blev konge i 1906.

Gamle systemer i opbrud – nye styreformer tager over

Denne sektion undersøger de politiske udviklinger og brud, som fandt sted i Danmark i anden halvdel af 1800-tallet, dvs. den dækker perioden fra Grundlovens indførelse i 1849 og frem til Systemskiftet i 1901. Begreberne *konservatisme* og *liberalisme* bliver kort introduceret og forklaret.

Grundloven 1848

Fra 1660 havde Danmark været et enevældigt monarki. I et enevældigt monarki er magten alene i kongens hænder, og det er kongen, som har både den lovgivende, udøvende og dømmende magt, samt den øverste våbenmagt. Op igennem 1800-tallet opstod der dog en række liberale og demokratiske bevægelser, som ønskede en anderledes fordeling af magten.

Udbredelsen af de liberale idéer tog til i 1840'erne. De nationalliberale, en politisk gruppering, der bl.a. kæmpede for en fri forfatning, vandt stor indflydelse. Frederik 7., der var blevet konge i januar 1848, valgte at følge de nationalliberales krav om et nyt ministerium. Han dannede Martsministeriet, der bestod af nationalliberale og konservative, og erklærede samtidig, at han ikke længere opfattede sig som enevældig.

Junigrundloven blev underskrevet af Frederik VII den 5. juni 1849. Den var på afgørende vis præget af de nationalliberales idéer. Den enkelte borger blev sikret trykke- og talefrihed, mødefrihed og trosfrihed. Ejendomsretten blev erklæret for ukrænkelig. Kongen skulle være uden politisk ansvar og ministrene ansvarlige for landets politik.

Hermed var enevælden afskaffet efter 188 år, og Danmark blev nu et konstitutionelt monarki.

Studietid i Oxford – sympati for parlamentarismen

Det kongerige som Christian 9. overtog efter Frederik 7.s død i 1863 var et konstitutionelt monarki. Det var en tid, hvor konservative og liberale strømninger kæmpede om indflydelse og magt. Christian 9. var konservativ, og mange af regeringerne i hans tid var konservativt prægede.

Kronprins Frederik havde en anden politisk holdning end sin far. Som ung fik Frederik mulighed for at studere på universitetet i Oxford i England, hvor han læste statsvidenskab og historie. Studietiden i England skulle efter sigende have haft indflydelse på hans liberale politiske holdninger. Kronprins Frederik sympatiserede, i modsætning til sin far, desuden med parlamentarismen, hvor den politiske magt er placeret i Folketinget. Frederik forblev livet igennem meget interesseret i politik. Han var ofte tilskuer i Rigsdagen, hvor han fra sidelinjen lyttede til diskussionerne, og han sørgede for at holde sig oplyst og velinformeret gennem bøger og blade.

Konservatisme: Konservatisme er en politisk ideologi. Den indeholder grundlæggende en vis skepsis overfor store forandringer og et ønske om at "bevare".

Liberalisme: Liberalisme er en politisk ideologi. Kernen i liberalismen er en positiv indstilling overfor reformer og forandringer og et ønske om "frisind".

Systemskiftet 1901

Fra Grundloven blev underskrevet i 1849, var alle regeringer udpeget af kongen. Det vil sige, at så længe kongen udpegede og valgte regeringen, kunne regeringen styre, selvom den havde et flertal imod sig. I perioden fra 1885-1894 styrede den konservative politiker J.B.S. Estrup landet sammen med kongen, på trods af, at et folketingsflertal var imod dem. Partiet Venstre, som vi også kender i dag, ønskede at regeringen skulle dannes på baggrund af folketingsflertallet, og ikke på baggrund af kongens ønsker.

Venstre havde i slutningen af 1800-tallet det politiske flertal og ved folketingsvalget i 1901 blev den første Venstre-regering udpeget. Hermed var der etableret en ny statsordning, hvor regeringen udsprang af folketingsflertallet og, hvor en regering ikke kunne bestå, hvis den havde et flertal imod sig. Perioden hvor kongen havde magt til at udnævne ministerier udenom flertallet var dermed forbi. Denne nye regeringsform kaldes folketingsparlamentarismen.

Kronprins Frederik havde sympati med denne styreform, og støttede parlamentarismens indførelse i 1901. Han var tilhænger af det konstitutionelle monarki og sagde i 1905 til sin søn Carl "Kun i fast tilknytning til folket kan en regering finde styrke til at udføre sit ansvarsfulde hverv" (Jespersen, Knud J.V. (2004) *Danmarks konger og dronninger*, p. 216)

Internationale forbindelser

Familære forbindelser til Europas kongehuse

Christian 9. og dronning Louise kaldes ofte for Europas svigerforældre. Dette kaldenavn er tilfaldet parret, eftersom en række af deres børn kom til at sidde på tronen i europæiske kongehuse. Den ældste søn, som vi kender som Frederik 8., blev konge af Danmark og gift med den svenske prinsesse Lovisa.

Den ældste datter, Alexandra, blev i 1863 gift med prinsen af Wales, den senere Edward 7. Alexandra blev i 1901 dronning af England.

Sønnen Vilhelm blev i 1863 konge af Grækenland under navnet Georg 1.

Datteren Dagmar blev i 1866 gift med den senere kejser af Rusland, Alexander 3.

De dynastiske forbindelser til europæiske kongehuse medførte en vis anseelse for det danske kongehus. Christian 9. og dronning Louise havde været dygtige til at forhandle ægteskabsaftaler med de store kongehuse, og det lykkedes dem at placere deres egen familie centralt blandt de europæiske kongehuse.

Fredensborgdagene

Ægteskabsforbindelserne som Christian 9. og dronning Louise fik indgået for deres børn, gav dem som sagt tilnavnet Europas svigerforældre. Kongeparret samlede, især i 1880'erne, deres store internationale familie til en række sommerferieophold på Fredensborg Slot. Disse sommerferier kaldes også for *Fredensborgdagene*.

Det er fristende at tro, at der under Fredensborgdagene blev diskuteret international politik og indgået alliancer, når så mange europæiske monarker var samlet. Alt tyder dog på, at Fredensborg i højere grad fungerede som fristed, hvor de kongelige sammen kunne dyrke familielivet.

Perspektivering til kronprinsen i dag

Frederik André Henrik Christian, Hans Kongelige Højhed Kronprinsen, Prins til Danmark, greve af Monpezat, er født den 26. maj 1968. Kronprinsen er søn af dronning Margrethe 2. og prins Henrik. Kronprinsen er tronfølgeren til den danske trone.

I 2018 fylder kronprins Frederik 50 år. I denne sektion vil der blive set nærmere på kronprins Frederiks liv og virke. Hans uddannelse, hverv og familie vil blive perspektiveret til kronprinser i historien.

Skolegang og uddannelse

Kronprins Frederik startede sin skolegang i privatskole på Amalienborg. Fra 3. klasse begyndte han på Krebs' Skole i København, og i 1986 blev han student fra Øregaard Gymnasium. Han læste senere statskundskab på Aarhus Universitet, hvorfra han blev cand.scient.pol. i 1995. Med denne uddannelse blev han danmarkshistoriens første kongelige akademiker.

Ligesom Frederik 8. og andre kronprinser, har kronprins Frederik gennemført en omfattende militær uddannelse. Han begyndte som rekrut ved Den Kongelige Livgarde og fuldførte senere den hårde frømandsuddannelse ved søværnets frømandskorps. Gennem løbende videreuddannelse og funktioner ved militæret blev kronprinsen i 2015 udnævnt til kontreadmiral i Søværnet og generalmajor i Hæren og Flyvevåbnet.

Den fysisk hårde træning som kronprinsen gennemgik i militæret, har han efterfølgende holdt ved lige i andre forbindelser. Han har bl.a. løbet maraton og sejlet kapsejlad. Fysisk udfoldelse har haft stor indflydelse på kronprinsens offentlige såvel som private liv.

Kronprins Frederiks rolle i dag

Siden Systemskiftet i 1901 har de danske monarkers rolle i hovedreglen være uden direkte politisk indflydelse. Det konstitutionelle monarki, som beskrevet i Grundloven, indebærer, at monarken ikke kan udføre politiske handlinger på egen hånd.

Kronprins Frederiks mor, dronning Margrethe 2., er monark i Danmark, men som 18-årig blev Kronprinsen optaget i statsrådet, og har siden varetaget en række officielle hverv. Han fungerer som regent, når Dronningen er ude af landet og repræsenterer ofte Danmark på rejser i ind- og udland og ved statsbesøg.

Indadtil fungerer kronprinsen som samlingspunkt, hvor han ofte deltager i arrangementer såsom jubilæer, åbninger, sportsbegivenheder o. lign. Dertil kommer deltagelse i erhvervsfremstød i udlandet.

Grønland og Siriuspatruljen

Som mange tidligere danske kongelige, har kronprins Fredrik også udvist stor interesse for rigsfællesskabets nordligste dele. Kronprins Frederik har besøgt både Færøerne og Grønland en række gange igennem sit liv, men i år 2000 blev hans forhold til Grønland endnu tættere.

Kronprinsen deltog i slæderejsen ekspedition Sirius, som bød på en 2.795 km lang rejse over den grønlandske indlandsis. Det blev et fire måneder langt intenst møde med Grønlands spektakulære og barske natur. Efter ekspeditionen blev et område i Nordøstgrønland opkaldt Kronprins Frederiks land. Det grænser bl.a. op til Kong Frederik 8.s land.

Internationalt sammensat familie

I 2004 blev kronprins Frederik gift med Mary Elizabeth Donaldson. Hun blev født i Tasmanien, Australien i 1972. Ved at gifte sig med en udenlandsk kvinde, viderefører kronprinsen en lang tradition i kongehuset med internationale ægteskaber. Kronprinsens nære familie er i høj grad internationalt sammensat. Både hans far, prins Henrik, og hans svigerinde, prinsesse Marie, er franske.

Tidligere har udenlandske kongelige ægteskaber haft stor politisk betydning. I dag er et kongeligt ægteskab med til at skabe et særligt forhold og en speciel relation til de lande, som ægtefællerne stammer fra, men er uden politisk betydning.

Tidslinje

- 1448 Christian 1. vælges til konge. Han er den første konge af den oldenborgske slægt.
- 1843 Frederik 8.s fødsel (3. juni).
- 1849 Den 5. juni underskriver Frederik 7. Grundloven.
- 1852 Londontraktaten underskrives.
- 1853 Tronfølgeoven vedtages og Christian, af huset Glücksborg, er nu officielt tronfølger.
- 1863 Frederik 7. dør. Christian 9. bliver konge.
- 1885-1894 Provisorietiden med J.B.S. Estrup som konseilspræsident.
- 1901 Systemskiftet ved indførelsen af parlamentarismen.
- 1968 Kronprins Frederiks fødsel (26. maj).
- 1986 Kronprins Frederik bliver student fra Øregaard Gymnasium.
- 1995 Kronprins Frederik bliver cand.scient.pol fra Aarhus Universitet.
- 2000 Kronprins Frederik deltager i Ekspeditionen Sirius.
- 2004 Kronprins Frederik bliver gift med Mary Elizabeth Donaldson.

Eksempler på færdigheds- og vidensmål omsat til læringsmål

Kronologi, brud og kontinuitet

Eleven kan sætte begivenheders forudsætninger, forløb og følger i kronologisk sammenhæng

- Eleven kan forklare de årsager, der gik forud for underskrivelsen af Grundloven i 1849, og hvilke virkninger det havde på det danske samfund.
- Eleven kan beskrive de politiske strømninger, der ledte op til Systemskiftet i 1901, samt hvilke følger det havde.

Det lokale, regionale og globale

Eleven har viden om forandringer af samfund lokalt, regionalt og globalt

- Eleven kan give eksempler på, hvordan danske kongeliges forbindelser til udlandet har haft indflydelse på Danmark.

Sprog og skriftsprog

Eleven kan målrettet læse historiske kilder og sprogligt nuanceret udtrykke sig mundtligt og skriftligt om historiske problemstillinger

- Eleven kan læse artikler fra Tronfølge-loven 1853 og forklare indholdet.
- Eleven kan analysere og fortolke billedmateriale som historiske kilder.

Historisk bevidsthed

Eleven kan udlede forklaringer på historiske forhold og forløb ud fra historiske scenarier

- Eleven kan forklare og beskrive begivenheder knyttet til udviklingen i det danske kongehus.

Historiekanon

Eleven har viden om kanonpunkter

- Eleven har viden om kanonpunkterne:
 - Grundloven 1849
 - Stormen på Dybbøl 1864
 - Systemskiftet 1901